مقاله پژوهشی
مجله دانشگاه علوم پزشکی رفسنجان
دوره ۲۱، خرداد ۱۴۰۱، ۲۹۲-۲۸۱

اثربخشی مداخله مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی: یک مطالعه نیمه تجربی

نجمه غیاثی[۱]، نجمه سدرپوشان[۲]، احمد عابدی[۳]، امان الله سلطانی[۴]

دریافت مقاله: ۱۴۰۰/۱۰/۱۲ ارسال مقاله به نویسنده جهت اصلاح: ۱۴۰۰/۱۱/۰۳ دریافت اصلاحیه از نویسنده: ۱۴۰۰/۱۲/۱۵ پذیرش مقاله: ۱۴۰۰/۱۲/۱۷

چکیده

زمینه و هدف: آموزش به دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی برای حل مشکلات ایجاد شده در زندگی آن‌ها اهمیت زیادی دارد و درمان‌گران با ارائه آموزش‌های مختلف سعی بر این دارند تا به شیوه‌ای عمل نمایند که این دانش‌آموزان به روش بهتری زندگی کنند. بنابراین هدف از پژوهش حاضر تعیین اثربخشی مداخله مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی بود.

مواد و روش‌ها: پژوهش حاضر از نوع نیمه تجربی با طرح پیش آزمون، پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی شهر کرمان در سال ۱۳۹۸ بود که تعداد ۴۰ نفر (۲۰ نفر گروه کنترل و ۲۰ نفر گروه آزمایش) به عنوان نمونه با اجرای پرسش‌نامه اختلالات خواندن و با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. گروه آزمایش تحت آموزش مشاوره مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای (۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای) قرار گرفتند. گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی دریافت نکردند. اطلاعات پژوهش از طریق پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی Ryff (۲۰۰۲) جمع‌آوری گردید. از آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و تحلیل کوواریانس یک متغیره جهت تحلیل داده‌ها استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج نشان داد که آموزش مداخله مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای در افزایش بهزیستی روان‌شناختی در مرحله پس آزمون مؤثر بود ($p<۰/۰۰۱$). بر اساس ضریب اتا، مقدار این تأثیر ۰/۵۱ بود.

نتیجه‌گیری: بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، استفاده از آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای به‌عنوان یک مداخله روان‌شناختی مؤثر به‌منظور افزایش بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی توصیه می‌شود.

واژه‌های کلیدی: نیازهای مشاوره‌ای، اختلال نارساخوانی، بهزیستی روان‌شناختی، دانش‌آموز

۱- دانشجوی دکترای مشاوره، واحد خمینی‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی‌شهر، ایران
۲- (نویسنده مسئول) استادیار، گروه روانشناسی، واحد خمینی‌شهر، دانشگاه آزاد اسلامی، خمینی‌شهر، ایران
تلفن: ۰۳۵-۳۶۲۳۳۹۱۹، دورنگار: ۰۳۵-۳۶۲۳۹۱۹، پست الکترونیکی: sedrpooshan.na@gmail.com
۳- دانشیار، گروه روانشناسی، دانشگاه اصفهان، اصفهان، ایران
۴- استادیار، گروه روانشناسی تربیتی، واحد کرمان، دانشگاه آزاد اسلامی، کرمان، ایران

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

مقدمه

از جمله اختلالاتی که در مدارس مشاهده می‌شود، اختلالات یادگیری است [۱]. کودکان دارای اختلالات یادگیری در یک یا چند فرآیند روان‌شناختی پایه مربوط به گفتار، نوشتار و یا درک زبان اختلال دارند [۲]. اختلال نارساخوانی (Dyslexia disorder) که به‌عنوان اختلال خواندن نیز شناخته می‌شود، نوعی از اختلالات یادگیری است که فرد با وجود هوش عادی با خواندن مشکل دارد. مشکلات اختلال نارساخوانی ممکن است شامل اشکال در هجی کردن کلمات، سریع خواندن، نوشتن کلمات، تلفظ کلمات هنگام خواندن با صدای بلند و درک آن‌چه خوانده می‌شود، باشد. شیوع این اختلال ۲ تا ۱۰ درصد تخمین زده شده است [۳].

بهزیستی روان‌شناختی (Psychological well-being) در کودکان دارای نارساخوانی تحت تأثیر قرار می‌گیرد [۴]. بهزیستی روان‌شناختی یک مفهوم چندمؤلفه‌ای و در برگیرنده: ۱- پذیرش جنبه‌های مختلف خود، ۲- روابط مثبت با دیگران، ۳- خودمختاری و استقلال، ۴- تسلط و بهره‌گیری مؤثر از محیط، ۵- زندگی هدف‌مند و ۶- رشد شخصی: احساس رشد بادوام و دست‌یابی به تجربه‌های نو می‌باشد [۵]. بهزیستی روانی یکی از شاخص‌های مهم سنجش وضعیت بهداشت روان است و به قضاوت فرد از درجه یا میزان مطلوبیت کیفیت کل زندگی خود او اطلاق می‌شود [۶]. هیجانات دردناک، مهم‌ترین تسریع‌کننده و نگه‌دارنده آن هستند و خود پرخوری نقش مهمی در تنظیم عاطفه برای فرد بیمار دارد [۷]. این افراد تمایل بیش‌تری برای تجربه کردن تجارب روان‌شناختی منفی، تجارب هیجانی، افکار و خاطرات ناخوشایند دارند، عملکرد اجتماعی، فیزیکی و هیجانی بهتری نشان می‌دهند [۸].

نیازسنجی در زمینه مشاوره دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی عاملی است که می‌تواند تبیین‌گر رفتار و درک دانش‌آموزان از این اختلال و رویکردهای مواجه و ارائه جلسات مشاوره و شناخت درمانی باشد. هدف هر رویکرد مشاوره و درمانی باید همراه با بهزیستی روان‌شناختی دانش آموز و ارتقاء سلامت روان فرد باشد [۹]. دانش‌آموزان با اختلال یادگیری دارای نیازهای عاطفی و روانی متفاوتی هستند که از طریق نیازسنجی آموزشی و مداخلات رفتاری می‌توان اثرات این اختلال‌ها را کاهش داد. تحقیقات اخیر که در مورد نیازهای آموزشی و عاطفی دانش‌آموزان دارای ناتوانی در یادگیری انجام شده است نشان می‌دهد که دانش‌آموزان با استعداد تحصیلی دارای ناتوانی در یادگیری، دارای خصوصیات منحصر به فردی در رابطه با استقامت، علایق فردی و هم‌چنین عدم کارآیی تحصیلی پایین‌تر از همسالان خود بدون ناتوانی در یادگیری هستند [۱۰].

Ali، در پژوهش خود نشان داد که نیاز مشاوره‌ای موجب کاهش مشکلات مشکلات اجتماعی و عاطفی و افزایش بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارای اختلال یادگیری می‌شود [۱۱]. مطالعه Shaywitz و همکاران، نشان داد که اختلال نارساخوانی در دانش‌آموزان با علائم و نشانه‌های متفاوتی همراه است و درمان‌گر در زمینه مشاوره و رفتار درمانی نیازمند رویکردهای متفاوت و مبتنی بر رفتار و اختلال فرد است [۱۲].

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

با توجه به اهمیت اختلال نارساخوانی در بهزیستی روان شناختی دانش‌آموزان و عدم بررسی هم‌زمان متغیرهای این پژوهش در داخل کشور، انجام به آن ضروری است. لذا پژوهش حاضر با هدف تعیین اثربخشی مداخله مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی انجام شد.

مواد و روش‌ها

مطالعه حاضر از نوع نیمه تجربی با طرح پیش آزمون، پس آزمون با گروه کنترل بود. جامعه آماری شامل کلیه دانش آموزان ۸ تا ۱۲ ساله دارای اختلال نارساخوانی مراجعه کننده به مراکز اختلالات یادگیری آموزش و پرورش شهر کرمان در سال ۱۳۹۸ بودند.

پس از اجرای پرسش‌نامه اختلالات خواندن، از بین دانش آموزانی که کم‌ترین نمره را در این پرسش‌نامه به‌دست آوردند، تعداد ۴۰ نفر به‌عنوان نمونه انتخاب و به صورت تصادفی و با روش قرعه‌کشی به دو گروه (۲۰ نفر گروه کنترل و ۲۰ نفر گروه آزمایش)، تقسیم شدند.

حجم نمونه مطالعه حاضر با مراجعه به جدول Cohen، برای تعیین حجم نمونه در مطالعات آزمایشی، در سطح اطمینان ۹۵ درصد، حجم اثر ۷۰ درصد و توان آزمون ۹۰ درصد، برای هر گروه ۲۰ نفر تعیین شد.

ملاک ورود به پژوهش شامل داوطلب بودن آزمودنی و داشتن اختلال نارساخوانی بود. ملاک خروج شامل عدم تکمیل پرسش‌نامه‌ها بود. ملاحظات اخلاقی پژوهش حاضر به شرح ذیل بود: ۱- کلیه شرکت‌کنندگان به‌صورت شفاهی اطلاعاتی در مورد پژوهش دریافت کرده و در صورت تمایل مشارکت کردند. ۲- این اطمینان به آزمودنی‌ها داده شد که تمامی اطلاعات آن‌ها محرمانه خواهد ماند.

این پژوهش دارای کد اخلاق به شماره IR.IAU.KHOMEINISHAHR.1398.019 از دانشگاه آزاد اسلامی واحد خمینی شهر می‌باشد.

ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شامل: سن، جنسیت، پایه تحصیلی، رتبه تولد، سطح تحصیلات والدین و سابقه بیماری جسمی و روانی مانند ناتوانی جسمی و حرکتی، اضطراب و غیره بود.

آزمون خواندن (Reading test): این پرسش‌نامه توسط Moradi و همکاران در سال ۱۳۸۷ طراحی و اعتباریابی شد که دارای ۷۰ سؤال و شامل ۱۰ خرده مقیاس آزمون خواندن، زنجیره کلمات، قافیه، نامیدن تصاویر، درک متن، درک کلمات، حذف آواها، خواندن ناکلمات و کلمات بدون معنی، نشانه‌های حرف، نشانه‌های مقوله می‌باشد. این مقیاس بر اساس پنج درجه طیف لیکرت از کاملاً درست تا کاملاً غلط بود. نمره‌های هر خرده آزمون جداگانه محاسبه و مجموع آن، نمره خواندن محسوب می‌گردد که امتیاز کامل ۳۸۰ است. نمره‌های زیر ۱۹۰ نشانه اختلال خواندن در دانش‌آموز است. برای محاسبه ضریب پایایی پرسش‌نامه از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد. ضریب پایایی برای خرده مقیاس‌های مذکور به ترتیب ۰/۹۸، ۰/۹۵، ۰/۸۹، ۰/۶۷، ۰/۴۸، ۰/۷۱، ۰/۷۵، ۰/۹۵، ۰/۹۵ و ۰/۶۱ به دست آمد. هم چنین روایی محتوایی مقیاس توسط سه تن از متخصصان روان‌شناسی مورد تأیید قرار گرفت [۱۳]. در این پژوهش، پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۴ به‌دست آمد.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی Ryff (Ryff Scale of Psychological Well-Being): پرسش‌نامه بهزیستی روان‌شناختی در سال ۱۹۸۹ توسط Ryff طراحی شد و در سال ۲۰۰۲ مورد تجدید نظر قرار کرفت. این پرسش‌نامه شامل ۱۸ سؤال است و از مجموع نمرات این ۱۸ سؤال، نمره کلی بهزیستی روان‌شناختی محاسبه می‌شود. از آزمودنی درخواست می‌شود پرسش‌ها را خوانده و نظر خود را در طیف لیکرت ۶ درجه‌ای از کاملاً موافقم تا کاملاً مخالفم (یک تا شش) نشان دهند. برای هر پرسش نمره‌های یک تا شش داده می‌شود. کم‌ترین نمره ۱۸ و بیش‌ترین نمره ۱۰۸ می باشد. نمره بالاتر بیان‌گر بهزیستی روان‌شناختی بهتر است. سؤالات شماره ۱، ۳، ۴، ۵، ۹، ۱۰، ۱۳، ۱۷ معکوس نمره-گذاری می‌شود. میزان پایایی با روش آلفای کرونباخ در نسخه اصلی پرسش‌نامه ۰/۹۳ گزارش شد و روایی محتوایی آن نیز مورد تأیید قرار گرفت [۱۴]. در ایران Kalantarkousheh و Navarbafi، در جمعیت ۸۶۰ نفری پرسش‌نامه روان‌شناختی Ryff را هنجاریابی نمودند که پایایی با روش آلفای کرونباخ گزارش شده برای کل پرسش نامه ۰/۹۲ بود. لازم به ذکر است این پرسش‌نامه در ابتدا به زبان فارسی برگردانده شد و پس از انجام اصلاحات به زبان انگلیسی برای بار دوم ترجمه گردید. سپس نسخه ترجمه شده آن با نسخه اصلی آن مطابقت داده شد. براساس گزارش Kalantarkousheh و Navarbafi، پرسش‌نامه مذکور از روایی هم‌زمان (۰/۷۰) و پایایی کل (۰/۷۶) برخوردار است [۱۵]. در این پژوهش، پایایی ابزار به روش آلفای کرونباخ مقدار ۰/۸۷ به‌دست آمد.

در این پژوهش بسته آموزشی مستخرج، بر اساس هدف کلی پژوهش تدوین و جهت تأیید روایی محتوایی آن، در اختیار ۱۰ نفر از اساتید و مشاوران فعال در حوزه اختلالات یادگیری در دانشگاه‌های مختلف قرار گرفت و پس از تأیید متخصصین در خصوص روایی آن، بر اساس نظرات پیشنهادی آنان اصلاح شد. سپس پایایی آموزشی تدوین شده با استفاده از ضریب توافق Gilford معادل ۰/۸۹ محاسبه و تأیید گردید.

آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای توسط پژوهش‌گر به صورت حضوری در مرکز مشاوره مهر در شهر کرمان در فصل بهار در سال ۱۳۹۸ انجام شد. گروه آزمایش که شامل ۲۰ دانش‌آموز دارای اختلال نارساخوانی بودند، تحت آموزش مشاوره مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای ۸ جلسه ۹۰ دقیقه‌ای، هفته‌ای یک جلسه و به مدت دو ماه قرار گرفتند. گروه کنترل هیچ‌گونه آموزشی را دریافت نکردند. قبل از اجرای این پژوهش از والدین و دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی رضایت کتبی اخذ شد و به آن‌ها اطمینان داده شد که اطلاعات‌شان محرمانه خواهد ماند. تکمیل پرسش‌نامه‌ها به صورت خودگزارشی بوده است. در این پژوهش نمونه‌ها تا پایان مطالعه همراهی نمودند و ریزش نمونه‌ها اتفاق نیفتاد. خلاصه جلسات آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای در جدول ۱ ارائه شده است

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

جدول ۱- خلاصه محتوای جلسات آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای در دانش‌آموزان مبتلا به نارساخوانی شهر کرمان در سال ۱۳۹۸

جلسه	شرح جلسه
اول	آشنایی و معارفه، ارائه اطلاعات پایه‌ای در مورد علائم نارساخوانی دانش آموزان، بیان قوانین و اصول شرکت در جلسات مشاوره‌ای و اجرای پیش‌آزمون.
دوم و سوم	مرور تکالیف، بیان خلاصه‌ای از جلسه قبل و بحث در مورد آن‌ها، آگاهی دانش‌آموزان از ابعاد اصلی آموزش ارتقاء و بهبود ارتباط کلاسی-عاطفی دانش‌آموز از طریق ارتباط درست، اهمیت خانواده، برخورد عادی با همسالان، اعتماد به والدین، تشویق و ترغیب، قبول مشکلات، لزوم وجود احساس همدردی، لزوم وجود حس آرامش، مدیریت کلاسی.
چهارم و پنجم	بررسی تکلیف جلسه قبل و خلاصه مباحث آموزشی جلسه قبل، آموزش مهارت‌هایی مانند: ارتقاء مهارت‌های اجتماعی با تأکید بر بهبود مهارت کنترل خشم و پرخاشگری، توانایی مدیریت احساسات و عدم زود رنجی، آموزش احترام گذاری به دانش‌آموزان دیگر.
پنجم و ششم	خلاصه جلسه قبل، بررسی تکالیف، ایجاد انگیزه دانش آموزان نارساخوان از طریق رویکرد مداخلات چند بعدی انگیزشی-رفتاری مبتنی بر آموزش پشتکار در دانش‌آموزان، ارتقاء سخت کوشی در دانش‌آموزان با توجه به مداخله مورد بحث، آموزش شیوه‌های کاربردی آینده‌نگری به دانش‌آموزان، انجام تمرین‌های مرتبط با اعتماد به نفس، یاددهی برنامه‌ریزی و انجام تکالیف و در نهایت آموزش پافشاری و تأکید بر اهداف انتخاب شده توسط دانش‌آموزان.
هفتم و هشتم	خلاصه جلسه قبل، بررسی تکالیف، آموزش کاربردی بهبود بهزیستی ذهنی، ادراک خودکارآمدی، استقلال و خودمختاری، کفایت و شایستگی، وابستگی بین‌نسلی و خود شکوفایی توانمندی‌های بالقوه فکری و هیجانی در راستای بهبود سلامت روان (مسائل روانی) و مشکلات روان تنی دانش‌آموزان نارساخوان.

تجزیه و تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار SPSS نسخه ۲۵ صورت گرفت. داده‌ها با روش آمار توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد)، آزمون دقیق فیشر و تحلیل کوواریانس تک متغیره تجزیه و تحلیل شدند. قبل از انجام تحلیل کوواریانس تک متغیره، پیش فرض‌های آن مورد بررسی قرار گرفت. آزمون ناپارامتریک Kolmogorov-Smirnov نشان داد پیش فرض نرمال بودن توزیع متغیرهای مطالعه محقق شده است، زیرا مقادیر z محاسبه شده در سطح معنی‌داری ۰/۰۵ معنادار نبود (p>۰/۰۵). نتایج آزمون Levene نشان داد که سطوح معنی‌داری به‌دست آمده برای متغیر وابسته ۰/۱۷۶ بود، بنابراین مفروضه همگنی واریانس‌ها در دو گروه برقرار بود. برای تحلیل کوواریانس تک متغیره، یکسانی واریانس‌های متغیر وابسته از طریق آزمون کرویت Mauchly مورد بررسی قرار گرفت که طبق نتایج آن یک‌سان بودن واریانس بین گروه‌ها رعایت شده است (p=۰/۲۳۸). برای ارزیابی برابری ماتریس‌های کواریانس، آزمون ام باکس استفاده شد که طبق نتایج، مفروضه همگنی ماتریس‌های کوواریانس متغیر وابسته برای متغیر بهزیستی روان‌شناختی (Box's M=۰/۳۴۶، F=۱/۱۲۸، p=۰/۲۱۴) برقرار بود. سطح معنی‌داری در آزمون‌ها ۰/۰۵ در نظر گرفته شد.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

نتایج

در این پژوهش در گروه آزمایش ۱۲ نفر (۶۰ درصد)، ۸ تا ۱۰ سال و ۸ نفر (۴۰ درصد)، ۱۰ تا ۱۲ سال قرار داشتند. در گروه کنترل ۹ نفر (۴۵ درصد)، ۸ تا ۱۰ سال و ۱۱ نفر (۵۵ درصد)، ۱۰ تا ۱۲ سال داشتند (p=۰/۱۴۷). ویژگی‌های جمعیت شناختی شامل سن، جنسیت، سطح تحصیلات، رتبه تولد، سطح تحصیلات والدین و سابقه بیماری جسمی و روانی در جدول ۲ ارائه شده است.

جدول ۲- مقایسه مشخصات جمعیت‌شناختی در دو گروه آزمایش و کنترل در دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی شهر کرمان در سال ۱۳۹۸

متغیر		گروه آزمایش فراوانی (درصد)	گروه کنترل فراوانی (درصد)	مقدار p
جنسیت	دختر	۴ (۲۰)	۵ (۲۵)	۰/۴۱۸
	پسر	۱۶ (۸۰)	۱۵ (۷۵)	
پایه تحصیلی	دوم و سوم	۷ (۳۵)	۸ (۴۰)	۰/۳۳۸
	چهارم و پنجم	۶ (۳۰)	۶ (۳۰)	
	ششم	۷ (۳۵)	۶ (۳۰)	
رتبه تولد	فرزند اول	۷ (۳۵)	۸ (۴۰)	۰/۴۲۵
	فرزند دوم و بالاتر	۱۳ (۶۵)	۱۲ (۶۰)	
سطح تحصیلات والدین	کاردانی و پایین‌تر	۱۱ (۵۵)	۱۲ (۶۰)	۰/۱۵۵
	کارشناسی	۶ (۳۰)	۵ (۲۵)	
	کارشناسی ارشد و بالاتر	۳ (۱۵)	۳ (۱۵)	
سابقه بیماری جسمی و روانی	بله	۵ (۲۵)	۴ (۲۰)	۰/۳۷۲
	خیر	۱۵ (۷۵)	۱۶ (۸۰)	

آزمون دقیق فیشر، p<۰/۰۵ اختلاف معنی‌دار

میانگین و انحراف معیار نمرات گروه کنترل و آزمایش در زمینه بهزیستی روان‌شناختی در دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی شهر کرمان در جدول ۳ ارائه شده است.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

جدول ۳- میانگین و انحراف معیار نمرات گروه کنترل (۲۰ نفر) و آزمایش (۲۰ نفر) در زمینه بهزیستی روان‌شناختی در دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی شهر کرمان در سال ۱۳۹۸

متغیر	گروه	نمرات پی‌آزمون		نمرات پس‌آزمون	
		میانگین	انحراف استاندارد	میانگین	انحراف اساندارد
بهزیستی روان‌شناختی	آزمایش	۳۱/۸۷	۴/۱۰	۵۱/۶۷	۵/۰۹
	کنترل	۳۰/۹۱	۳/۸۸	۳۱/۵۶	۴/۱۱
	مقدار P	۰/۲۴۸		۰/۰۰۸	

نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیره در جدول ۴ ارائه شده است. با توجه به نتایج جدول ۴، می‌توان گفت که آموزش مشاوره مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان شناختی دانش آموزان با اختلال نارساخوانی مؤثر بود (F=۲۴/۳۰، p<۰/۰۰۱). مجذور اتا نشان داد مداخله مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای ۵۱ درصد از تغییرات بهزیستی روان شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی را تبیین می‌کند.

جدول ٤- نتایج تحلیل کوواریانس تک متغیره جهت بررسی تأثیر آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان دارای اختلال نارساخوانی در شهر کرمان در سال ۱۳۹۸ (n=٤٠)

متغیر	مرحله	مجموع مجذورات	درجه آزادی	میانگین مجذورات	مقدار F	مقدار p	ضریب اتا
بهزیستی روان‌شناختی	پیش آزمون	۲۷۴/۵	۱	۲۷۴/۵	۰/۷۵۱	۰/۲۴۸	
	گروه	۸۸۸۱/۸۹	۱	۸۸۸۱/۸۹	۲۴/۳۰	< ۰/۰۰۱	۰/۵۱
	خطا	۱۰۲۳۴/۱۰	۳۸	۳۶۵/۵۱			

بحث

هدف این پژوهش تعیین اثربخشی مشاوره مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای بر بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی بود. یافته‌ها نشان داد که آموزش مشاوره مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای در افزایش بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان نارساخوان در مرحله پیش‌آزمون مؤثر بود. این نتایج با نتایج سایر پژوهش‌گران Kalka و همکارش [۴]، Ali [۱۱] و Shaywitz و همکاران [۱۲] همسو بود.

در تبیین این یافته می‌توان گفت که نارساخوانی سبب ایجاد مشکلاتی در زمینه‌های اجتماعی، هیجانی و تحصیلی برای دانش‌آموزان می‌شود. آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای می‌تواند کارآیی نظام آموزشی را ارتقاء داده و موجب بهبود سلامت روان دانش‌آموزان شود [۱۶]. دانش‌آموزان نارساخوان به دلیل وجود چنین مشکلی از

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

برقرای ارتباط با سایر دانش‌آموزان و هم‌چنین اطرافیان خود دچار محدودیت می‌شوند و با آموزش مشاوره‌ای برای برقراری و ایجاد ارتباط با دیگران به آزمودنی‌ها کمک می‌شود تا با دیگران در موقعیت‌های دنیای بیرون ارتباط برقرار کنند و احساس تنهایی آن‌ها کاهش یابد و در نتیجه بهزیستی روان‌شناختی بیش‌تری احساس کنند. آموزش مشاوره‌ای در خصوص تقویت مهارت‌های ارتباطی و اجتماعی این فرصت را برای دانش‌آموزان فراهم می‌کند که با فاصله با مشکل خود مواجه شوند و احساس کنند مهارت‌هایی دارند که با وجود مشکلات تحصیلی احتمالی، امکان برقراری یک ارتباط لذت‌بخش را برای آن‌ها فراهم می‌کند [۱۷].

کودکان مبتلا به نارساخوانی، دارای کاستی‌های ادراک اجتماعی می‌باشند. به این معنی که اغلب به احساس‌های دیگران توجه نمی‌کنند و روابط آن‌ها با دیگر همسالان بیش تر اوقات در حد بسیار کم و ناقص می‌باشد و به‌عنوان نابالغین اجتماعی شناخته می‌شوند. آن‌ها به دلایلی هم‌چون مشکل در تمرکز، توجه، سازمان‌دهی افکار، شکست تحصیلی، مشکلات سازشی و اجتماعی، بهزیستی‌روان شناختی کم‌تری را تجربه می‌کنند [۱۸].

آموزش فنون و مهارت‌های مثبت اندیشی به افراد نارساخوان، به منظور تقویت و بهبود ارتباط مثبت با خود، دیگران و دنیا و نیز افزایش شادکامی انجام می‌گیرد تا افراد خود را بهتر شناخته و تجربه‌های مثبت خود را بازشناسند و نقش این تجارب مثبت را در افزایش و ارتقاء احترام به خود بشناسند. توجه به نقاط مثبت خود، زندگی مشترک و تجارب خوب گذشته، احتمال بروز برداشت‌های مثبت‌تر از خویش و دیگران را افزایش می‌دهد و همین امر سبب می شود که آن‌ها قادر به پذیرش مسئولیت بیش‌تر در قبال ارزش خود شوند و به درک کامل‌تری از خویش نائل آیند و احساس بهزیستی روان‌شناختی بیش‌تری در زندگی داشته باشند [۱۹]. بیان تجارب مثبت، شناخت نقاط مثبت و استعداد و توانایی‌ها در افراد نارساخوان در فرآیند آموزش مشاوره‌ای، موجب افزایش آگاهی نسبت به استعدادها و موفقیت‌ها، تکیه به خود و افزایش اعتماد به نفس، عدم تسلیم شدن در برابر دیگران، افزایش خودکارآمدی، انگیزش پیشرفت و در نتیجه احساس بهزیسی روان‌شناختی در آن‌ها می‌شود [۲۰].

با آموزش مشاوره‌ای مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای می‌توان در فراگیران دارای اختلال نارساخوانی، هدفمندی به وسیله تعهد به اهداف واقع‌بینانه ایجاد کرد. داشتن احساسی از معنا و هدفمندی با ایجاد تفکر مثبت و تمرکز مجدد بر رویدادهای ناگوار می‌تواند نقطه مثبتی در تجربه احساس بهزیستی و افزایش کیفیت زندگی این افراد باشد [۴].

از محدودیت‌های این پژوهش جامعه آماری بود که محدود به دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی شهر کرمان بود، لذا در تعمیم‌پذیری نتایج به سایر شهرها و سایر دانش‌آموزان احتیاط بیش‌تری صورت گیرد. با توجه به نتایج پژوهش، پیشنهاد می‌گردد در هنگام اجرای مداخله بر روی دانش آموزان دارای اختلال نارساخوانی جلسات مداخله والدین نیز جهت توسعه مهارت ها و همکاری بهتر انجام شود و همین‌طور این پژوهش در شهرهای دیگر نیز اجرا گردد.

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

نتیجه‌گیری

بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، استفاده از آموزش مبتنی بر نیازهای مشاوره‌ای به‌عنوان یک مداخله روان‌شناختی مؤثر به‌منظور افزایش بهزیستی روان‌شناختی دانش‌آموزان با اختلال نارساخوانی توصیه می‌شود.

تشکر و قدردانی

این مقاله برگرفته شده از رساله دکترای نویسنده اول است. نویسندگان بر خود لازم می‌دانند از دانش‌آموزان با اختلال یادگیری نارساخوانی شهر کرمان به جهت همکاری در این پژوهش تقدیر و تشکر نمایند

References

[1] Ciullo S, Mason LH, Judd L. Persuasive Quick-Writing about Text: Intervention for Students with Learning Disabilities. *Behav Modif* 2019; 45(1): 122-46.

[2] Operto FF, Pastorino GM, Stellato M, Morcaldi L, Vetri L, Carotenuto M, et al. Facial Emotion Recognition in Children and Adolescents with Specific Learning Disorder. *Brain Sci* 2020; 10(8): 473-82.

[3] Juneja P. Dyslexia: Assessment and problem faced. *Indian J Health Wellbeing* 2018; 9(2): 308-11.

[4] Kalka D, Lockiewicz M. Happiness, life satisfaction, resiliency and social support in students with dyslexia. *Int J Disabil Develop Educ* 2018; 65(5): 493-508.

[5] Lindeblad E, Svensson I, Gustafson S. Self-concepts and psychological well-being assessed by Beck Youth Inventory among pupils with reading difficulties. *Read Psychol* 2016; 37(3): 449-69.

[6] Gholami M, Taghadosi M, Asgari P, Bahramnezhad F, Hosseini-Nasrabadi S, Noori H. Relationship between attitude and practical commitment to prayer with subjective well- being in chronic renal failure patients. *Feyz* 2020; 23(7): 720-6. [Farsi]

[7] Rahmanian M, Nejatali R, Oraki M. The Effectiveness of Acceptance and Commitment Therapy in Cognitive Emotion Regulation and Concerns of Body Image in Females with Bulimia Nervosa. *J Health Promot Manag* 2018; 7(4): 33-40. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]

[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]

[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

[8] Tiwari S, Singh R, Chand H. Spirituality and Psychological Wellbeing of Elderly of Uttarakhand: A Comparative Study Across Residential Status. *J Psychol* 2016; 7(2): 112-8.

[9] Renzulli SJ, Gelbar N. Leadership Roles for School Counselors in Identifying and Supporting Twice-Exceptional (2E) Students. *Prof School Couns* 2020; 23(1): 41-7.

[10] Pourabdol S. The effect of compassion-focused therapy on improving social well-being students with specific learning disorder. *J Learn Disabil* 2019; 9(1): 32-52.

[11] Ali AS. Efficiency of intervention counseling program on the enhanced psychological well-being and reduced post-traumatic stress disorder symptoms among Syrian women refugee survivors. *Clin Pract Epidemiol Ment Health* 2020; 16(1): 134-49.

[12] Shaywitz S, Shaywitz B, Wietecha L, Wigal S, McBurnett K, Williams D, et al. Effect of Atomoxetine Treatment on Reading and Phonological Skills in Children with Dyslexia or Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder and Comorbid Dyslexia in a Randomized, Placebo-Controlled Trial. *J Child Adolesc Psychopharmacol* 2017; 27(1): 19–28.

[13] Moradi A, Hosaini M, Kormi Nouri R, Hassani J, Parhoon H. Reliability and Validity of Reading and Dyslexia Test (NEMA). *Adv Cog Sci* 2016; 18(1): 22-34.

[14] Ryff CD, Keyes CL. The structure of psychological well-being revisited. *J Personal SocPsychol* 1995; 69(4): 719-27.

[15] Kalantarkousheh M, Navarbafi F. Reliability and Exploratory Factor Analysis of Psychological Well-Being in a Persian Sample. *Sci Ser Data Rep* 2012; 4(1): 10-27. [Farsi]

[16] Camilleri S, Chetcuti D, Falzon R. They Labeled Me Ignorant: Narratives of Maltese Youth with Dyslexia on National Examinations. *SAGE Open* 2019; 9(2): 1-7.

[17] Ghadampour E, Mansouri L, khaliligeshnigani Z, Amraei F. The Effect of Shoenaker's Self Encouragement Training on Loneliness Felling and Psychological well being. *Couns Cult Psycother* 2018; 9(35): 147-70. [Farsi]

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

[18] Livingston EM, Siegel LS, Ribary U. Developmental dyslexia: Emotional impact and consequences. *Aust J Learn Diffic* 2018; 23(2): 107-35.

[19] Dargahi Sh, Mohsenzade F, Zahrakar K. The Effect of Positive Thinking Training on Psychological Well-being and Perceived Quality of Marital Relationship on Infertile Women. *Posit Psychol Res* 2015; 1(3): 45-58.

[20] Matteucci MC, Soncini A. Self-efficacy and psychological well-being in a sample of Italian university students with and without Specific Learning Disorder. *Res Dev Disabil* 2021; 11(5): 103-19...

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]

Effectiveness of Intervention Based on Counseling Needs on the Psychological Well-Being of Students with Dyslexia: A Quasi-Experimental Study

Najmeh Ghiasi[1], Najmeh Sedrpooshan[2], Ahmad Abedi[3], Amanollah Soltani[4]

Received: 02/01/22 Sent for Revision: 23/01/22 Received Revised Manuscript: 06/03/22 Accepted: 08/03/22

Background and Objectives: Educating students with dyslexia is very important to solve the problems in their lives, and therapists try to act in a way that these students live better by providing various trainings. Therefore, the aim of this study was to evaluate the effectiveness of intervention based on counseling needs on psychological well-being of students with dyslexia.

Materials and Methods: The present study was a quasi-experimental study with a pre-test and post-test design with control group. The statistical population included all students with dyslexia in Kerman in 2019, out of which 40 people (20 in the control group and 20 in the experimental group) were selected as a sample by a reading disorder questionnaire using available sampling method. The experimental group underwent counseling training based on counseling needs (8 sessions of 90 minutes). Research data were collected through Ryff's Psychological Welfare Questionnaire (2002). Descriptive statistics (mean and standard deviation) and univariate analysis of covariance were used to analyze the data.

Results: The results showed that counseling training based on counseling needs was effective in increasing psychological well-being in the post-test phase ($p<0.001$). Based on the Eta coefficient, the value of this effect was 0.51.

Conclusion: Based on the findings of the present study, using counseling training based on counseling needs, as an effective psychological intervention, is suggested to improve psychological well-being of students with dyslexia.

Key words: Counseling needs, Dyslexia disorder, Psychological well-being, Student

Funding: This study did not have any funds.

Conflict of interest: None declared.

Ethical approval: The Ethics Committee of Azad University of Khomeini Shahr approved the study (IR.IAU.KHOMEINISHAHR.1398.019).

How to cite this article: Ghiasi Najmeh, Sedrpooshan Najmeh, Abedi Ahmad, Soltani Amanollah. Effectiveness of Intervention Based on Counseling Needs on the Psychological Well-Being of Students with Dyslexia: A Quasi-Experimental Study. *J Rafsanjan Univ Med Sci* 2022; 21 (03): 281-92. [Farsi]

1- PhD Student in Counseling, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr/ Isfahan, Iran
2- Assistant Prof., Dept. of Psychology, Khomeinishahr Branch, Islamic Azad University, Khomeinishahr/ Isfahan, Iran
ORCID: 0000000124782145
(Corresponding Author) Tel: (035) 36233919, Fax: (035) 36233919, E-mail: sedrpooshan.na@gmail.com
3- Associate Prof., Dept. of Psychology, University of Isfahan, Isfahan, Iran
4- Assistant Prof., Dept. of Educational Psychology, Kerman Branch, Islamic Azad University, Kerman, Iran

[Downloaded from journal.rums.ac.ir on 2026-11-21]
[DOR: 20.1001.1.17353165.1401.21.3.3.4]
[DOI: 10.52547/jrums.21.3.281]